

مدلی برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان (مطالعه موردی: بیماران مبتلا به بیماری‌های خاص)

اصغر اصغرزاده^{۱*}، سیروس کاظمی^۲، پوریا خیامی^۳، ندا وحدت^۴

۱. گروه مدیریت، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران

۲. کارشناس مهندسی صنایع و سیستم‌ها، دانشگاه امام علی (ع)، تهران، ایران.

۳. دانش پژوه دبیرستان رسول اکرم (ص)، تهران، ایران.

۴. دانش پژوه دبیرستان نماز، میاندوآب، ایران.

Asgharzarad221@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدلی برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان انجام شده است. روش پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی، مبتنی بر معادلات ساختاری و جامعه آماری آن، شامل ۵۵۰ نفر از بیماران مبتلا به بیماری‌های خاص مراجعه کننده به بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران، در سال ۱۳۹۶ که طبق فرمول کوکران ۲۲۶ نفر، به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای در تحلیل استفاده شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد، عوامل مدیریتی، عوامل مقاومتی و همچنین عوامل اقتصادی استفاده که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها به تایید متخصصین و روایی سازه از طریق تحلیل عاملی تاییدی، و پایایی آنها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۸۵، ۰/۸۰۳ و ۰/۷۸۱ محاسبه گردید. و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم افزارهای آماری Sps23 و AMOS برای آمار توصیفی و مدل‌یابی معادلات ساختاری بکار گرفته شد. یافته‌های پژوهش نشان داد، عوامل مدیریتی با ضریب مسیر ۰/۴۵، عوامل مقاومتی با ضریب مسیر ۰/۶۱ و همچنین، عوامل اقتصادی نیز با ضریب مسیر ۰/۵۴ توانستند نقش اقتصاد مقاومتی را در بیمارستان تبیین نمایند.

واژگان کلیدی: عوامل مدیریتی، عوامل مقاومتی، عوامل اقتصادی، اقتصاد مقاومتی

۱- مقدمه

اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد. در چند سال اخیر و با شدت یافتن تحریم‌های یک جانبه و غیرانسانی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران با هدف متوقف کردن برنامه‌های صلح آمیز هسته‌ای ایران، واژه جدید «اقتصاد مقاومتی» به ادبیات اقتصادی کشور اضافه و به فراخور حال و روز اقتصاد کشورمان مورد بحث قرار گرفته است. این واژه اولین بار در دیدار کارآفرینان با مقام معظم رهبری در شهریور سال ۱۳۸۹ مطرح گردید. در همین دیدار، مقام معظم رهبری «اقتصاد مقاومتی» را معنا و مفهومی از کارآفرینی معرفی و برای نیاز اساسی کشور به کارآفرینی نیز دو دلیل «فشار اقتصادی دشمنان» و «آمادگی کشور برای جهش» را معرفی نمودند (جلیلیان، ۱۳۹۵، ۲).

در چند سال اخیر، مساله اقتصاد به عنوان شعار سال توسط مقام معظم رهبری انتخاب شده است. این همه نشان دهنده اهمیت موضوع از نظر رهبری جامعه اسلامی است. رهبری از جهاد اقتصادی سخن به میان می‌آورد و از کار و سرمایه ایرانی برای تولید می‌گوید و در فرازی بلند از اقتصاد مقاومتی پرده برداری می‌کند. این همه نشان می‌دهد که رهبری بر اساس آموزه‌های وحیانی اسلام، اقتصاد را در کنار اعتقادات و عبادیات قرار می‌دهد و به عنوان ستون اصلی جامعه توجه ویژه‌ای بدان مبذول می‌دارد، به ویژه آن که دشمنان دولت اسلامی از همین نقطه به عنوان چشم اسفندیار و پاشنه آشیل استفاده می‌کنند و با تحریم‌های به قول خودشان شکننده بر آن هستند تا فلسفه اسلامی و سبک زندگی مبتنی بر آن را که به دست بنیانگذار جمهوری اسلامی در جهان معاصر به عنوان یک گفتمان

رقیب و جدی در برابر لیبرال دمکراسی و لیبرال سرمایه داری قرار گرفته است، از دور رقابتی بیرون کنند. رهبری جامعه اسلامی در چارچوب اهداف اسلامی، بر جنبه‌های اقتصادی توجه داشته و اکنون با توجه به این رقابت بلکه مبارزه همه جانبه جدی میان دو گفتمان اسلامی و گفتمان غربی، نوع دیگر از اقتصاد مورد تاکید قرار گرفته که از آن به عنوان اقتصاد مقاومتی یاد می‌شود (لواسانی، ۱۳۹۱).

بیانات مقام معظم رهبری نیز نشان می‌دهد بهترین راه گذر از مسایل اداری، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور، تلاش برای نظریه پردازی پیرامون اقتصاد مقاومتی و برنامه‌ریزی برای عملیاتی ساختن همه جانبه آن است. این راه حل ارائه شده از طرف ایشان از بررسی‌های عملیاتی متخصصین و نخبگان حوزه ۱۷ گانه اشراف و ارائه گزارش به ایشان بدست آمده است.

تحقق این اهداف نیازمند ترسیم نقشه راهی است که در آن طی مسیر، منابع و امکانات لازم، تقسیم کار در سطح ملی و الزامات در این مسیر به صورت شفاف و دقیق مشخص شده باشد. در تهیه سند ملی چشم انداز توسعه‌ای کشور، کوشش شده است تا با الهام گیری از اسناد بالا دستی و بهره‌گیری از ارزش‌های بنیادین آنها و توجه به اهداف راهبردی نظام جمهوری اسلامی ایران، چشم انداز در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی تبیین شود. تحول بنیادین در نظام اداری مبتنی بر آرمان‌های بلند نظام اسلامی باید معطوف به چشم اندازی باشد که در افق روشن ۱۴۰۴، توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، عملی و فناوری در سطح منطقه با هویتی اسلامی انقلابی، الهام بخش جهان اسلام همراه با تعاملی سازنده و موثر در عرصه روابط بین المللی است. بنابراین به توجه به مطالب فوق الذکر در حال حاضر تنها راهکار نجات از نابسامانی مالی که بسیاری از حوزه‌ها را نیز تحت تاثیر قرار داده ورود و تعریف فعالیت‌های اقتصادی است. این پژوهش نیز تلاش می‌کند تا با شناسایی عوامل موثر بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و بومی، پاسخ این سوال را بیابد که مدل مناسب برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران به چه صورت می‌باشد؟

مقام معظم رهبری با آگاهی کامل از جنگ اقتصادی دشمن و اهداف آنها از تشدید فشارها و تحریم‌ها علیه ایران همواره تلاش کردند، به ارائه برنامه‌ها و الگوهای مناسب جهت مقابله با این فشارها بپردازند. با توجه به تشدید فشارها و تحریم‌های دشمنان در ماه‌های اخیر آنچه بیش از پیش در سخنان اخیر مقام معظم رهبری بر آن تاکید شده است، ایشان معتقدند «اقتصاد مقاومتی»، یکی از راه‌های عبور از مقطع حساس و سرنوشت ساز کنونی جدی گرفتن اقتصاد مقاومتی است که در این مقاله سعی می‌گردد به طور نسبتاً کامل به نظرات ایشان پرداخته شود. اگر چه بررسی نظرات ایشان در ارتباط با موضوع مطروحه در این چند برگ نمی‌گنجد و به بررسی بیشتری از سوی کارشناسان امور اقتصادی نیاز دارد با این وجود امید است مطالعه آن مفید واقع گردیده باشد.

از این رو ضروری است مفهوم اقتصاد مقاومتی، مطالعه و نیز راه کارهای تحقیق و ورود آن در بیمارستان‌ها بخصوص برای بیماری‌های خاص در شرایط تحریم کشور مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. بنابراین این پژوهش بر آن است ضمن بیان تعاریف و مفاهیم اقتصاد مقاومتی و نیز سابقه آن در اقتصاد ایران به ارائه راه کارهای مناسب برای تحقق آن بپردازد و به دنبال پاسخ به سوالات زیر می‌باشد:

مدل مناسب برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران به چه صورت می‌باشد؟

۲- ادبیات تحقیق

مقاومت، عمل یا عکس العمل مناسب مقابله در شرایط بروز ناملایمت، حوادث، بحران یا تحمل سختی‌ها و استقامت در مسیر رسیدن به اهداف است. علم اقتصاد حاصل مطالعات بشر و تجربیات او طی تاریخ است که شامل حوادث و بحران‌ها هم بوده است و با تغییر شرایط بخصوص در زمان بحران‌ها و سختی‌ها قابلیت انعطاف دارد و با تغییر شرایط به خصوص در زمان بحران‌ها و سختی‌ها قابلیت انعطاف دارد و با تغییر الگوها و سیاست‌ها می‌تواند تغییر روش داده یا برنامه‌ریزی جدید انجام دهد. در "علم اقتصاد" و "برنامه‌ریزی اقتصادی" مفهوم و عمل مقاومت به معنی بهینه‌یابی در هر شرایطی نهفته است و گاهی بخشی از این قابلیت انعطاف را فنریت اقتصادی نامیده‌اند (اسدی، ۱۳۹۳، ۳۲).

مقام معظم رهبری در پیام‌های نوروزی، سال ۱۳۸۸ را سال «اصلاح الگوی مصرف» و سال ۱۳۸۹ را سال «همت مضاعف و کار مضاعف» نامگذاری کردند سپس در بیانات خود در دیدار با جمعی از کارآفرینان کشور در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۱۶ برای نخستین بار اقتصاد مقاومتی را مطرح و بیان کردند که «ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور پدید بیاوریم». سپس سال ۱۳۹۰ را سال «جهاد اقتصادی» و سال ۱۳۹۱ را سال «تولید ملی حمایت از کار و سرمایه داخلی»، سال ۱۳۹۲ را سال «حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی»

نامیده و در طول ایام به مناسبت‌های گوناگون، زوایه‌های پنهان آن، راهبردها و سیاست‌های متناسب با آن را تبیین کرده است (هاشم‌پور و همکاران، ۱۳۹۳، ۲).

از دیدگاه مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی شکل خاصی از نظام اقتصادی اسلام است که در وضعیت حمله همه جانبه اقتصادی دشمن که کیان نظام اسلامی را به خطر می‌اندازد، پدید می‌آید. در نظام اقتصادی اسلام در این وضعیت با تغییر در اولویت هدف‌ها و به تبع آن در اصول راهبردی و سیاست‌های کلان و حاکمیت روحیه جهاد بر رفتارهای اقتصادی دولت و مردم، راهبردی کلان طراحی می‌شود که تهدید را تبدیل به فرصت می‌کند.

در تعریف رهبری «اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند...» (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۶/۲).

بنابراین: «اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که مقاوم است؛ با تحریکات جهانی، با تکان‌های جهانی، با سیاست‌های آمریکا و غیر آمریکا زیر و رو نمی‌شود؛ اقتصادی است متکی به مردم» (همان، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).
اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تأکید بر مزیت‌های تولید داخل و تلاش برای خوداتکایی است (خوش‌چهره و حبیبی، ۱۳۹۱، ۲۲۰).

اقتصاد مقاومتی سیستمی است که درصدد است با محوریت توسعه منابع انسانی، انضباط و قانونمندی رشد و پایداری اقتصادی را برقرار سازد.

بر این اساس اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبری، اقتصادی است که دو ویژگی اساسی دارد:

۱- در برابر تهدیدها و ترفندهای دشمن مقاوم است و کمتر آسیب می‌بیند.

۲- تهدید را تبدیل به فرصت کرده و در وضعیت تهدید رشد می‌کند (جمالی و جابری، ۱۳۹۴، ۹۳).

اقتصاد مقاومتی، الگوی اقتصادی، بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی است؛ اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق می‌سازد؛ اقتصاد مقاومتی به معنای ریاضت اقتصادی نیست، حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خود را داشته و متناسب با وضعیت امروز و فردای ماست. این یک تدبیر بلند مدت برای اقتصاد کشور است (مقام معظم رهبری، ۹۱/۵/۱۶، ۹۲/۶/۶ و ۹۲/۱۲/۲).

اقتصاد مقاومتی بنابه شرایط موجود اقتصادی در کشورمان مورد نیاز سازمان‌ها می‌باشد که ضرورت و الزامات آن را می‌توان در بیانات مقام معظم رهبری مشاهده نمود که بر اسلوس فرمایشات معظم‌له، اقتصاد مقاومتی در سه بعد: نوآوری و شکوفایی، مدیریت مصرف و کار جهاد گونه مورد تحقیق قرار گرفت.

برای تحقق اقتصاد مقاومتی الزامات و شرایط را به شرح ذیل می‌توان برشمرد:

۱. اقتصاد علم است و هر اقتصاد باید علمی اداره شود.

۲. حوزه عمل اقتصاد دستوری است.

۳. هم اقتصاد و هم مقاومت باید مردمی باشد.

۴. تولید ملی پایه و اساس اقتصاد مقاومتی است.

۵. مقاومت کار فرهنگی نیاز دارد.

۶. ساده‌ترین راه مقاومت تقلیل بحران هاست (اسدی، ۱۳۹۳، ۳۷).

فرهنگ اقتصادی روتج^۱ نظام اقتصادی را به سیستم مالکیت نهادها و سازوکار تخصیص در یک اقتصاد تعریف کرده است. در تعریف دیگری از یک سیستم اقتصادی گفته می‌شود که شامل تمام نهادها و سازمان‌هایی است کیه روابط مالکیت در یک جامعه را مشخص و توزیع کالاها و خدمات را هدایت می‌کند و بر آنها تأثیر می‌گذارد (پرایور^۲، ۲۰۰۵، ۳). و معتقد است که نهادهای اقتصادی عبارت اند از: محدودیت‌های تدبیر کرده انسان که به کنش‌های متقابل انسان سامان می‌دهند. آنها متشکل از محدودیت‌های رسمی (قواعد، قوانین، قانون اساسی) و محدودیت‌های غیررسمی (هنجارهای رفتاری، قراردادهای دستورالعمل‌های خود خواسته) و ویژگی‌های اجرایی آنها می‌باشد (روتفوردر^۳، ۲۰۰۲، ۱۸۹).

داگلاس نورث^۱ در تعریف سازمان‌های اقتصادی می‌نویسد که اگر نهادها قواعد بازی باشند، سازمان‌ها و کارآفرین‌های آنها بازیگران بازی هستند (۱۹۹۸، ۷۹). سازمان‌ها از گروه‌های انسانی تشکیل شده‌اند که به وسیله یک مقصود مشترک گرد هم آمده‌اند تا اهداف معینی را تحقق بخشند (پرایور، ۲۰۰۵، ۸).

در این محیط‌های کاملاً ناملازم امروزی، سازمان‌هایی می‌توانند به فعالیت خود ادامه دهند و در این محیط باقی بمانند که به نحو بهتری از منابع خود بهره‌برداري نموده و بهره‌وری خود را افزایش دهند. یکی از منابع مهم سازمانی نیروی انسانی می‌باشد. به منظور بهره‌گیری هر چه بهتر از این عامل می‌بایست آموزش‌های لازم تدوین، هماهنگی و همدلی لازم در بین کارکنان ایجاد و اهداف آن‌ها را با اهداف ملی همسو نمود (قربانزاده، ۱۳۹۲، ۴۳).

امروزه از نارسایی‌های مزمن در نظام مدیریت سازمان‌ها، نظام اداری و مالی است به نحوی که مسیر هر نوع تحول و اصلاحات بر اساس این نظام اداری صورت می‌گیرد. در شرایطی که نظام اداری خصوصاً در دو دهه اخیر به خاطر گستردگی خدماتی آن، فراز و نشیب‌های ناشی از تحولات اقتصادی، همواره در چنبره مشکلات روزمره و تامین نیازهای اولیه و اساسی همچون حقوق کارمندان، پیمانکاران و ... در رنج و عذاب است، امر نظام مدیریتی را به شدت متاثر ساخته است (محمدی مقدم، ۱۳۹۲، ۱۱۰).

در جدول زیر نیز به دیدگاه‌های اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری می‌پردازیم:

جدول ۱: اقتصاد مقاومتی از دیدگاه مقام معظم رهبری

ردیف	تاریخ	بیانات	ملاحظات
۱	۹۴/۸/۲۰	یک مسئله هم مسئله‌ی نقش‌آفرینی در اقتصاد مقاومتی است که اقتصاد دانش‌بنیان پایه‌ی آن است. شما در دانشگاه در این زمینه نقش ایفا کنید، یعنی واقعاً بروید سهم خودتان را پیدا کنید و آن سهم را به معنای واقعی کلمه عمل کنید.	بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری
۲	۹۴/۱۰/۳۰	حالا که تحریم‌ها برداشته شد، آیا مشکل اقتصاد کشور و معیشت مردم و سفره‌های مردم با برداشتن تحریم‌ها حل خواهد شد؟ نه، مدیریت لازم است، برنامه لازم است. مشکلات اقتصادی کشور ممکن است بیست درصد، سی درصد، چهل درصد مربوط باشد به تحریم‌ها ولی بقیه مربوط به مدیریت ما است؛ ما باید مدیریت کنیم، ما بایستی درست عمل کنیم و راه عمل هم اقتصاد مقاومتی است.	بیانات در دیدار دست اندرکاران برگزاری انتخابات
۳	۹۴/۱۱/۲۸	اقتصاد مقاومتی درون‌زا و برون‌گرا است. این درون‌زایی را فراموش نکنید؛ اگر اقتصاد ملی از درون نجوشد و فوران نکند، به جایی نخواهد رسید. تعامل با دنیا در زمینه‌های اقتصادی خیلی خوب است اما تعامل هوشمندانه و تعاملی که معنایش درون‌زایی اقتصاد باشد.	بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی
۴	۹۴/۱۲/۲۰	کشور بدون اقتصاد مقاومتی رشد نخواهد کرد، مشکلات اقتصادی‌اش برطرف نخواهد شد، بلکه اگر ما اقتصاد مقاومتی را عمل نکنیم گرفتاری‌هایش روزبه‌روز بیشتر خواهد شد.	بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری
۵	۹۵/۱/۲۴	اقتصاد مقاومتی یک کل فراگیر است که از عرصه‌ی علمی تا عرصه‌ی فعالیتهای فنی، تا عرصه‌ی خدمات، تا عرصه‌ی بازرگانی و صادرات و واردات، تا عرصه‌ی آموزش در دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها، همه را شامل می‌شود.	گزیده‌ای از بیانات در دیدار عیدانه جمعی از مسئولان کشور

منبع: <http://farsi.khamenei.ir>

۳- پیشینه پژوهش

تحقیقات متعددی در حوزه مدیریت دانش و اقتصاد مقاومتی در ایران و جهان انجام یافته که در ذیل به نمونه‌هایی از آن‌ها و نتایج بدست آمده اشاره می‌گردد:

بریگالیو و همکاران ۱ (۲۰۰۸)، از اصطلاحی به نام «فتریت اقتصادی» برای اشاره به توان سیاست برای بهبود آثار شوک‌های برونزای مخالف اقتصادی استفاده کرده است و بیان می‌دارد که اصطلاح فتریت اقتصادی به دو مفهوم به کار می‌رود. اول، توانایی اقتصادی برای بهبود سریع از شوک‌های اقتصادی تخریب‌کننده خارجی و دوم، توانایی اقتصاد برای ایستادگی در برابر آثار این شوک‌ها. دراکر ۲ (۱۹۸۸)، معتقد است که مهمترین منابع اقتصادی، منابع طبیعی و نیروی کار نبوده، بلکه دانش و دانش آفرینی است که عامل اصلی بقاء و رشد سازمان‌ها در شرایط رشد رقابتی می‌باشد.

اسداله کلانتر و فرید امرایی (۱۳۹۱)، در مقاله ای با عنوان «اقتصاد مقاومتی، تولید داخل و حمایت از کار و سرمایه ایرانی» به تعاریف اقتصاد مقاومتی پرداخته و راهکارهای جهت عملیاتی شدن آن و همچنین وظایف و نقش دولت و مردم در به تحقق رسیدن اقتصاد مقاومتی مورد بررسی قرار دادند. در این راستا به راهکارها و راهبردهای مقاومتی برای رشد تولید داخل و حمایت از کار و همچنین مزایای آن شامل (اقتصادی، فرهنگی اجتماعی، علمی و آموزشی، سیاسی و...) اشاره کردند.

الفتی و بابایی (۱۳۸۱)، در تحقیقی با عنوان بررسی رشد درونزا، با در نظر گرفتن رشد اقتصاد ایران و تغییرات آن طی سال‌های ۱۳۳۸-۱۳۷۸ با استفاده از مدل VAR بررسی نموده و نتایج بدست آمده نشان داد که هرکجا به نیروی انسانی توجه گردد، اثرات مثبت آن بر رشد واقعی چه مستقیم و چه غیر مستقیم مشهود است.

غلام دنیوی و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان «اقتصاد مقاومتی و جهاد اقتصادی» بیان داشتند که با اجرای راهکارهایی می‌توان به مقابله با کاهش اثرات ناشی از محدودیت‌ها و تحریم‌ها رفت و با تبدیل محدودیت‌ها به فرصت و استفاده از امکانات موجود جهت دستیابی به بازارهای جدید و متنوع، دست یافت. آن‌ها در ادامه به بررسی نقش سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی در بسترسازی و همکاری با شرکت‌های تولیدی و کمک به آن‌ها پرداختند. چرا که به عقیده آن‌ها انعطاف پذیر بودن دستورالعمل‌های اجرایی و قوانین حاکم در دوران تحریم می‌تواند به شرکت‌ها این اجازه را بدهد که از توانایی‌های بخش خصوصی در این جهاد اقتصادی استفاده شود و فرهنگ مقاومت می‌تواند نقش شرکت‌های دانش بنیان در برون رفت از این دوران را متبلور نماید.

۴- ابزار و روش

۴-۱- مدل عملیاتی متغیرهای تحقیق

برای تعیین مولفه‌های تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، نکات کلیدی داده‌ها از طریق ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی احصاء و با مقایسه چند مولفه جنبه‌های مشترک پدیده مورد نظر، عنوان یک مفهوم را به خود می‌گیرد. آنگاه چند مفهوم از یک متغیر و چند متغیر در قالب نظریه متجلی می‌شود. و این وصفی از رویه راهبرد داده بنیاد در پژوهش‌های کیفی می‌باشد که در این پژوهش نیز از آن استفاده شد که در تحقیق متغیرهای عوامل مدیریتی، عوامل مقاومتی، عوامل اقتصادی در راستای رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی به عنوان نکات کلیدی احصاء و سپس با مقایسه جنبه‌های مشترک شاخص‌های هر کدام از متغیرها برای عوامل مدیریتی ۷ شاخص، عوامل مقاومتی ۵ شاخص، عوامل اقتصادی ۵ شاخص و اقتصاد مقاومتی نیز ۵ شاخص تعیین شد که می‌توانند مفهوم کامل متغیرها را تبیین نمایند. و در نتیجه این کار پرسشنامه‌های اولیه به عنوان سنجش متغیرها و ابزار گردآوری داده‌ها تهیه گردیدند.

جدول (۲): مدل عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیرها	شاخص‌ها	چارچوب نظری	معادل
عوامل مدیریتی	<ul style="list-style-type: none"> - پیاده سازی اقتصاد دانش بنیان - سطح کمی و کیفی سرمایه - رشد در شرایط فشار - نوسانات نرخ ارز - حمایت از بخش خصوصی - تفاوت درآمد طبقات اجتماعی - ظرفیت‌های نهادهای مالی 	ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲)	<ul style="list-style-type: none"> Management 1 Management 2 Management 3 Management 4 Management 5 Management 6 Management 7
عوامل مقاومتی	<ul style="list-style-type: none"> - سازمان‌های فرهنگی و ایمان محور - وحدت و همبستگی مسئولان و مردم - خدمات عادلانه - توسعه بخش غیر دولتی - توسعه محلی نوآوری و بومی سازی دانش 		<ul style="list-style-type: none"> Resistive 1 Resistive 2 Resistive 3 Resistive 4 Resistive 5
عوامل اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> - مدیریت دانش در بیمارستان‌ها - توانمندی منابع انسانی در بیمارستان‌ها - شفافیت سازمانی - سلامت اداری - گزارش‌دهی مالی برای تحقق اقتصاد مقاومتی 		<ul style="list-style-type: none"> Economic 1 Economic 2 Economic 3 Economic 4 Economic 5
اقتصاد مقاومتی	<ul style="list-style-type: none"> - اقتصاد دانش بنیان - توسعه ظرفیت‌های داخلی - عزم ملی - ایجاد منابع درآمد به نفع بیماری‌های خاص - کاهش هزینه‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> اصغری (۱۳۹۵) اسفندیاری صفا و دهقان (۱۳۹۵) 	<ul style="list-style-type: none"> Economic Strength 1 Economic Strength 2 Economic Strength 3 Economic Strength 4 Economic Strength 5 Economic Strength 6

۵- سوالات تحقیق

- عوامل مدیریتی چه تاثیری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران دارد؟
- عوامل مقاومتی چه تاثیری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران دارد؟
- عوامل اقتصادی چه تاثیری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران دارد؟

۶- روایی صوری

جهت تعیین روایی با مطالعه منابع مربوط، طرح اولیه پرسشنامه تهیه گردید و توسط ۱۵ نفر از اساتید، کارشناسان و متخصصان مورد بررسی قرار گرفتند. در نتیجه مواردی جهت اصلاح پیشنهاد گردید و نکات مبهم برطرف و برخی گویه‌ها که ارتباط کمتری با اهداف تحقیق داشتند اصلاح و پرسشنامه نهایی تدوین گردید.

۷- جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش را ۵۵۰ نفر از بیماران مبتلاء به دیابت در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران می‌باشند. نمونه‌گیری با استفاده از فرمول کوکران (رابطه زیر) به روش تصادفی ساده، متناسب انتخاب و تعداد ۲۲۶ پرسشنامه که با مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده توزیع و در تحلیل استفاده شد.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

$$N=550$$

$$p=0/5$$

$$q=0/5$$

$$d=0/05$$

$$t=1/96$$

$$n = \frac{\frac{1/96^2 \times 0/5 \times 0/5}{0/5^2}}{1 + \frac{1}{550} \left(\frac{1/96^2 \times 0/5 \times 0/5}{0/5^2} - 1 \right)} \cong 226$$

در این فرمول داریم:

حجم جامعه آماری

احتمال نسبت برخورداری از صفت مورد نظر

احتمال نسبت عدم برخورداری از صفت مورد نظر

دقت احتمالی مطلوب (نصف فاصله اطمینان)

درجه یا ضریب اطمینان ۹۵ درصد

۸- تجزیه و تحلیل داده‌ها

۸-۱- ارزیابی مدل در نرم‌افزار AMOS

در این فرآیند ابتدا مدل اندازه‌گیری ارزیابی می‌شود و روایی و پایایی آن برحسب معیارهای مطرح در مدل‌های بیرونی مورد بررسی قرار می‌گیرند. سپس در صورت تائید روایی، پایایی و شاخص اشتراک مدل اندازه‌گیری می‌توان به ارزیابی مدل ساختاری (درونی) پرداخت.

۸-۲- ارزیابی روایی سازه

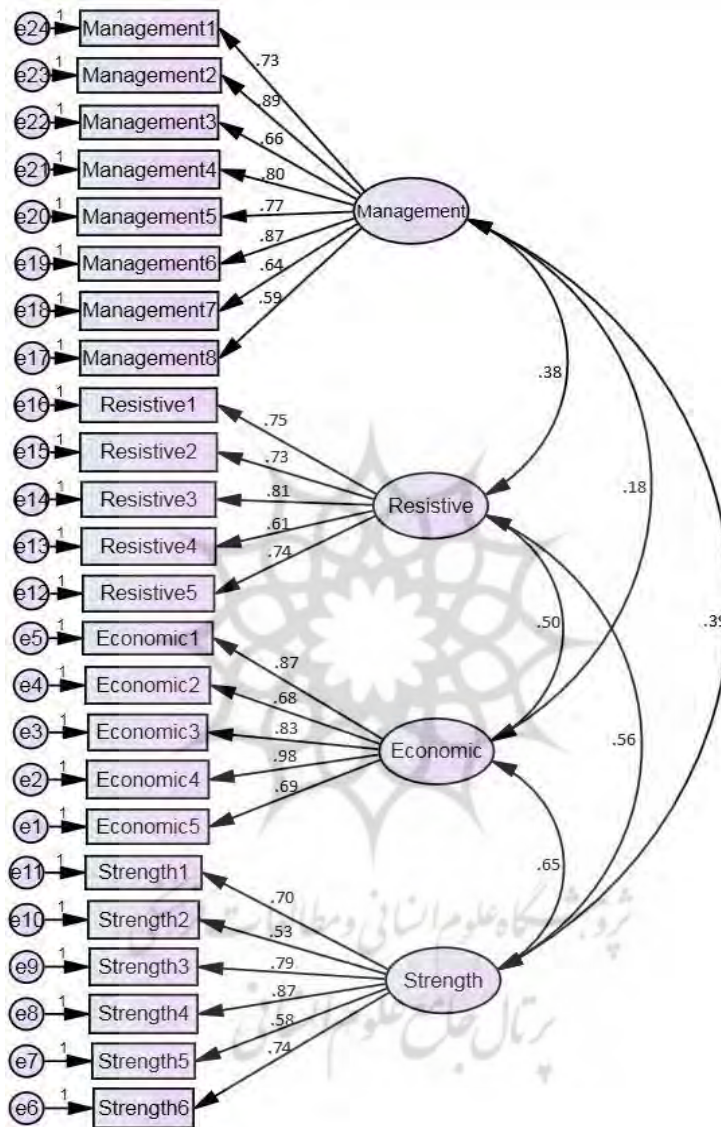
دو نوع روایی در این بخش مطرح است: روایی همگرا و روایی واگرا. روایی همگرا به این معنی است که متغیر پنهان به‌طور مناسب توسط متغیرهای آشکار توضیح داده می‌شود. برای سنجش روایی همگرا از متوسط واریانس استخراج شده، استفاده می‌شود که حداقل مقدار قابل قبول آن ۰/۵ است. وجود روایی واگرا نیز به این معنی است که متغیر پنهان توسط متغیرهای آشکار خودش بهتر از متغیرهای عوامل دیگر توضیح داده می‌شود، که یک متغیر باید در مقایسه با معرف‌های سایر متغیرهای پنهان، پراکندگی بیشتری را در بین معرف‌های خود داشته باشد یا به عبارت دیگر متوسط واریانس استخراج شده هر متغیر پنهان باید بیشتر از بالاترین توان دوم همبستگی آن متغیر با سایر متغیرهای پنهان باشد که خروجی نرم‌افزار AMOS در ماکروی اکسل قرار و نتایج ذیل حاصل شد و نشان از روایی سازه بسیار مناسبی دارد. با توجه به مقادیر جدول ۳ روایی مدل اندازه‌گیری نیز تایید می‌گردد.

جدول ۳: نتایج آزمون روایی سازه در ماکروی اکسل

اقتصاد مقاومتی	عوامل اقتصادی	عوامل مقاومتی	عوامل مدیریتی	ASV	MSV	AVE	CR
			۰/۷۸۱	۰/۱۰۲	۰/۱۷۰	۰/۶۰۹	۰/۸۸۵
		۰/۹۷۸	۰/۳۸۰	۰/۱۴۳	۰/۲۵۲	۰/۹۵۷	۰/۹۹۰
	۰/۷۵۸	۰/۵۰۰	۰/۱۸۰	۰/۲۱۱	۰/۲۵۲	۰/۵۷۵	۰/۷۹۸
۰/۷۵۸	۰/۶۵۰	۰/۵۶۰	۰/۳۹۰	۰/۱۰۰	۰/۱۶۰	۰/۶۰۵	۰/۸۷۵
روایی واگرا:				روایی هم‌گرا:			
-۱ AVE > MSV				-۱ همه بارها معنادار باشد.			
-۲ AVE > ASV				-۲ بارها باید بالای ۰/۵ باشد.			
				-۳ باید > ۰/۵ AVE			
				-۴ CR > AVE			
شرایط پذیرش روایی سازه							

۸-۳- تحلیل عاملی تاییدی (CFA)

در این بخش، نتایج حاصل از تحلیل عاملی تاییدی متغیرهای پژوهش را توسط نرم افزار AMOS بررسی می‌کنیم تا مطمئن شویم بزرگتر از ۰/۵ هستند. حداقل مقدار قابل قبول برای بار عاملی استاندارد شده است (پهلوان شریف، ۱۳۹۴، ۶۶). و همان طور که در نمودار شماره ۱ مشاهده می‌گردد، نتایج استاندارد شده روی مدل تحلیل عاملی تاییدی، مورد تایید قرار گرفته و می‌توان گفت سوالات مورد نظر از قدرت تبیین خوبی برخوردار هستند.

نمودار ۱: تحلیل عاملی تاییدی

۸-۴- ارزیابی پایایی مدل اندازه‌گیری

برای سنجش روایی پرسشنامه‌ها در اختیار خبرگان و اساتید مدیریت به تعداد ۱۲ نفر قرار گرفت و میزان CVI (به منظور اصلاح سوالات) و CVR (به منظور حذف سوالات بی ربط) محاسبه که نتیجه نهایی آن در جدول شماره ۵ ارائه گردید (لاوشه، ۱۹۸۶).

$$CVR = \frac{n_{et} - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}} > \%56$$

$$CVI = \frac{\text{تعداد متخصصانی که مرتبط بودن سوالات پرسشنامه را کرده اند}}{\text{تعداد کل متخصصان}} > 79\%$$

دو عامل در ارزیابی پایایی مدل‌های بیرونی مطرح است: تک بعدی بودن و پایایی درونی (ضریب قابلیت اطمینان ساختاری). برای تأیید عامل اول یعنی تک بعدی بودن، باید مقدار بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ باشد. در عامل دوم ضریب قابلیت اطمینان ساختاری و آلفای کرونباخ باید از ۰/۷ بزرگ‌تر باشند. همانطور که از نتایج جدول ۴ مشاهده می‌گردد، پایایی مدل اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

جدول ۴: مقادیر بارهای عاملی، متوسط واریانس استخراج شده و پایایی ترکیبی

متغیر	گویه	CVI	CVR	Cronbach
عوامل مدیریتی	Management 1	۰/۹۱	۰/۶۷	۰/۸۸۵
	Management 2	۰/۸۳	۰/۱۰۰	
	Management 3	۰/۱۰۰	۰/۸۳	
	Management 4	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	
	Management 5	۰/۹۱	۰/۱۰۰	
	Management 6	۰/۸۸	۰/۷۶	
	Management 7	۰/۷۹	۰/۷۵	
	Management 8	۰/۸۰	۰/۶۷	
عوامل مقاومتی	Resistive 1	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۸۰۳
	Resistive 2	۰/۹۱	۰/۸۳	
	Resistive 3	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	
	Resistive 4	۰/۹۱	۰/۸۳	
	Resistive 5	۰/۸۳	۰/۶۷	
عوامل اقتصادی	Economic 1	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۷۸۱
	Economic 2	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	
	Economic 3	۰/۹۷	۰/۷۶	
	Economic 4	۰/۸۷	۰/۷۸	
	Economic 5	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	
اقتصاد مقاومتی	Economic Strength 1	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۷۸۰
	Economic Strength 2	۰/۸۶	۰/۸۲	
	Economic Strength 3	۰/۸۹	۰/۷۱	
	Economic Strength 4	۰/۷۱	۰/۶۸	
	Economic Strength 5	۰/۹۷	۰/۹۰	
	Economic Strength 6	۰/۸۳	۰/۸۱	

۸-۵- ارزیابی برازش مدل

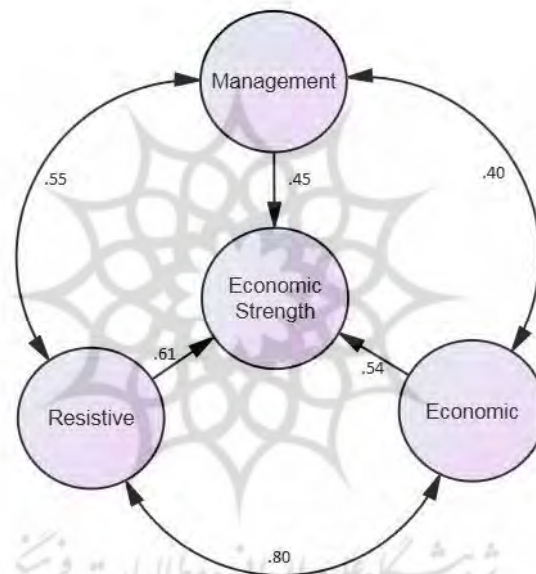
در این بخش پس از اصلاح سوالات پرسشنامه و اعمال پیشنهادات ارائه شده در نرم افزار برای نیکویی برازش، نوبت به ارزیابی برازش مدل مورد نظر می‌رسد که نتایج آن به شرح جدول زیر بدست آمد. و از آنجایی که اگر حداقل سه شاخص در بازه قابل قبول قرار داشته باشند، می‌توانیم ادعا کنیم که برازش مدل قابل قبول است (پهلوان شریف، ۱۳۹۴، ۷۲)، پس برازش مدل مورد قبول و مدل از برازش خوبی برخوردار می‌باشد.

جدول ۵: آستانه مورد پذیرش متداولترین شاخص های برازش مدل

شاخص	دامنه پذیرش شاخص	مقدار شاخص	بrazش
CMIN/DF	۱-۳	۲/۰۹۴	عالی
RMSEA	<۰/۰۸	۰/۰۷۰	عالی
GFA	>۰/۹۰	۰/۹۳۳	عالی
AGFI	>۰/۸۰	۰/۸۸۹	عالی
IFI	>۰/۹۵	۰/۹۶۲	عالی
NFI	>۰/۹۰	۰/۹۳۰	عالی

۸-۶- تحلیل مدل معادلات ساختاری (SEM) و تحلیل فرضیه‌ها

پس از اطمینان از مناسب بودن برازش، مدل SEM با پیروی از مدل تحلیلی تحقیق و بر اساس آخرین تغییرات در مدل CFA به شرح زیر اجرا گردید:

نمودار ۲: مدل معادله ساختاری

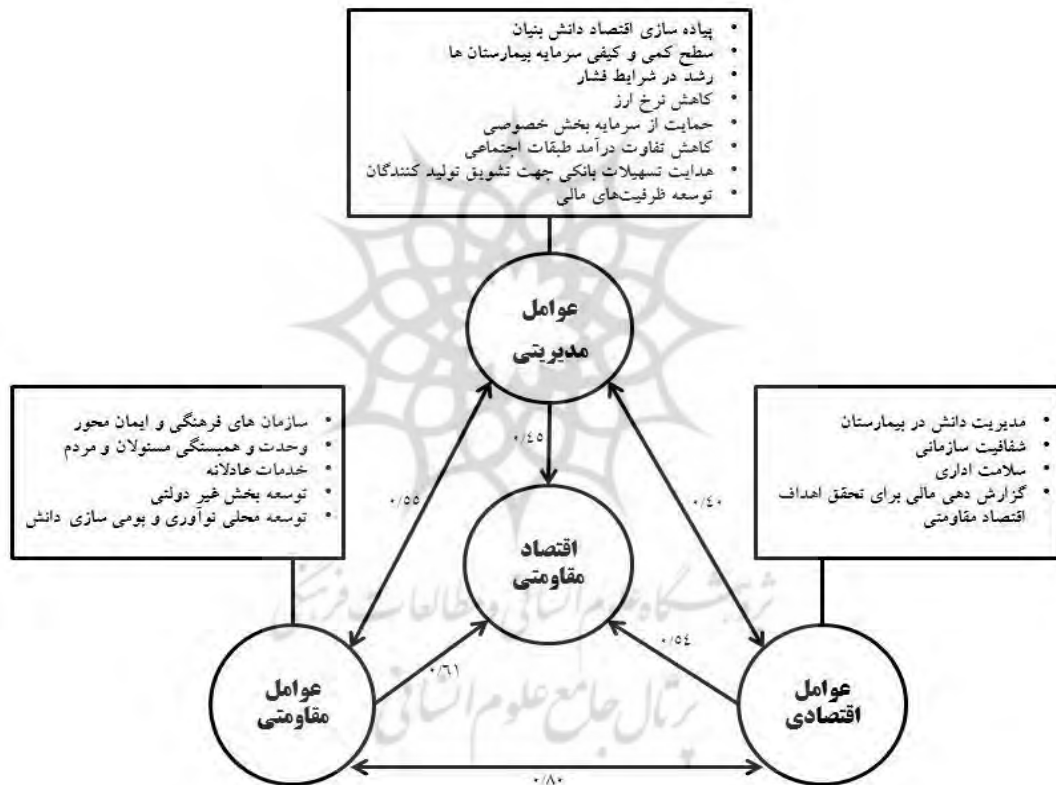
طبق مدل شماره ۲، که خروجی نرم افزار AMOS می‌باشد، نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که، عوامل مدیریتی با ضریب مسیر ۰/۴۵، عوامل مقاومتی با ضریب مسیر ۰/۶۱ و همچنین، عوامل اقتصادی نیز با ضریب مسیر ۰/۵۴ توانستند اقتصاد مقاومتی را تبیین نمایند و به پاسخ سوال اصلی تحقیق دست یابند.

بحث و نتیجه گیری

بدیهی است که تعریف یک راهبرد اقتصادی بهنام نظام «اقتصاد مقاومتی» به نسبت تعامل نظام اسلامی با «نظام اقتصادی جهانی» از سویی و تقابل و رویارویی یا به عبارت بهتر مقاومت در برابر خواسته‌های استکبار جهانی و عدم پذیرش سلطه آنان، مرتبط است. اقتصاد کشوری که دارای جهان بینی خاصی است و این جهان بینی با منافع ابر قدرتهای روز دنیا در تضاد است، اقتصاد خاصی خواهد بود، چرا که دشمنی با چنین کشوری پایدار بوده و در هر دوره ای به شکلی بروز می‌یابد. از این روی باید همه راهبردها و سیاست‌های کشوری مثل ایران به گونه‌ای طراحی شود که از کیان آن در برابر تهدیدها حفاظت کند و مسیر رسیدن به اهداف کشور را هموار سازد. جمهوری اسلامی ایران که همیشه در معرض دشمنی قرار داشته و در برابر آن ها مقاومت کرده است باید اقتصادی متناسب با این وضع داشته باشد که از آن به اقتصاد مقاومتی تعبیر می‌شود.

وقتی نظامی مانند نظام جمهوری اسلامی در جبهه مقاومت در برابر استکبار و صهیونیسم جهانی است و امنیت نظام اسلامی در چارچوب مقاومت در برابر نظام سلطه تعریف می‌شود باید دیگر زیر مجموعه‌های نظام مانند: ساختارهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی نظام اسلامی ضرورتاً با همین مفروضه و شرایط مقاومت در برابر استکبار جهانی شکل گیرد و عمل کند. ضرورت تداوم تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، مبین وظیفه‌هایی برای دولت، دست اندرکاران تولید و مردم است. اگر تولید کننده برای تولید محصول با کیفیت همت کند ولی دولت و سیستم کشور، قوانین اقتصادی، فضای کسب و کار را سخت کند باز هم نتیجه منفی خواهد بود. لذا در سایه تعامل عوامل مدیریتی، عوامل مقاومتی، عوامل اقتصادی است که اقتصاد مقاومتی تحقق یافته و اهداف قابل دسترسی خواهد شد.

یافته‌های آماری پژوهش نیز نشان داد که عوامل مدیریتی با ضریب مسیر ۰/۴۵، عوامل مقاومتی با ضریب مسیر ۰/۶۱ و همچنین، عوامل اقتصادی نیز با ضریب مسیر ۰/۵۴، بر اقتصاد مقاومتی در بیمارستان خاتم الانبیاء (ص) تهران، تاثیر گذار و معنی‌دار می‌باشد که این نتیجه همسو با پژوهش‌های بریگاگلیو و همکاران (۲۰۰۸)، دراگر (۱۹۸۸)، اسداله کلانتر و فرید امرایی (۱۳۹۱)، الفتی و بابایی (۱۳۸۱) و دنیوی و همکاران (۱۳۹۳) می‌باشد. در نهایت نیز مدل نهایی پیشنهادی بر اساس یافته‌های آماری به شرح ذیل می‌باشد:

مراجع

۱. خیامی، پوریا (۱۳۹۷)، هدف زندگی تنها نفس کشیدن نیست، تهران: برتر اندیشان.
۲. اسدی، علی (۱۳۹۳)، "نظام اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاومتی"، فصلنامه سیاستهای راهبردی و کلان، سال دوم، شماره پنجم، بهار ۹۳، از صفحه ۲۵ تا ۳۹.
۳. پهلوان شریف، سعید (۱۳۹۴)، مدل سازی معادلات ساختاری با AMOS، تهران، انتشارات پیشه.
۴. جمالی، یعقوب، جابری، علی (۱۳۹۴)، اقتصاد مقاومتی از دیدگاه اسلام مفهوم، اصول و سیاستها، معرفت، شماره ۲۱۳، ۹۱-۱۰۶.
۵. جلیلیان، راحیل (۱۳۹۵)، مقام معظم رهبری و اقتصاد مقاومتی، ماهنامه پژوهش ملل ۱ (۵).
۶. خوش چهره، محمد، حبیبی، نیک بخش (۱۳۹۱)، اصول پایه‌ای و عناصر کلیدی الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت از منظر اسناد فرادستی نظام ج.ا.ایران، مجله: راهبرد، شماره ۶۲، ۲۱۹-۲۴۴.
۷. خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۱)، "بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان"، پایگاه اطلاع رسانی حضرت آیت ال.. خامنه‌ای.
۸. قربانزاده، منصوره (۱۳۹۲)، مدیریت عملکرد کارکنان، ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۱۶۰، ۳۹-۵۳.
۹. لواسانی، سیده زینب (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی درامتداد جهاد اقتصادی، اقتصاد تبیان، به آدرس: www.tebyan.net.
۱۰. محمدی مقدم، یوسف و ذوالفقاری، حسین و علی پور، یوسف و رسولیان، پریسا (۱۳۹۱)، "بررسی رابطه اقتصاد مقاومتی، گرایش کارآفرینانه و مدیریت دانش"، مدیریت، اقتصاد و حسابداری، دوره ۱، شماره ۲، بهار ۱۳۹۲، صفحه ۱۲۰-۱۰۷.
۱۱. هاشم‌پور، محمدمیر، عزیزی، وحید، صیاد، مهدی و اسدی، احمد (۱۳۹۳)، اقتصاد مقاومتی، سکوی پیشرفت و عدالت، تهران، خاکریز ایمان و اندیشه.
۱۲. سایت اینترنتی به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir>
13. Briguglio, Lino, Gordon Cordina, Nadia Farrugia and Stephanie Vella (2008), "Profiling Economic Vulnerability and Resilience in Small States: Conceptual Underpinnings Economics Department", University of Malta.
14. Drucker PF (1998), "The Coming of the New Organization" , Harvard Business Review. January – February.
15. North, D. C. (1998). Economic performance through time, In C. K. Eicher and J.M. Staatz, eds, International Agricultural Development, 3rd edition, (pp. 78-90). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
16. Pryor, F. L. (2005). Economic Systems of Foraging, Agricultural, and Industrial Societies. Cambridge: Cambridge University Press.
17. Rutherford, D. (2002). Dictionary of Economics. London: Routledge.